

ABU YUSUF MUHAMMAD YOQUB AL BANONIY AL LOHURIYNING HADIS ILMIGA QO'SHGAN HISSASI.

Muhammadjonov Madumarjon

Imom Buxoriy nomidagi Toshkent Islom instituti.

Annotatsiya: Mazkur maqolada mashhur Hindiston ulamolaridan biri bo'lgan Abu Yusuf Muhammad Yoqub Al-Banoniylarning hayoti, ilmiy faoliyati va xususan, hadis ilmidagi o'rni yoritiladi. Uning hadis ilmidagi yondashuvlari, asarlari va ta'sir doirasi tahlil qilinadi. Maqolada tarixiy va manbaviy tahlil asosida ulamoning hadis ilmidagi xizmatlari, talabalari va ilmiy merosi haqida mufassal ma'lumot beriladi.

Kalit so'zlar: Hadis, Al-Banoniylarning Al-Lohuriy, isnod, isnod ilmi, muhaddis, Hindiston ulamolari, ilmiy meros, hadis tahlili.

Islom dunyosida hadis ilmi Qur'ondan keyin eng muhim ilm sohalaridan biri hisoblanadi. Bu ilm sohasi asrlar davomida buyuk muhaddislar tomonidan boyitilib kelinmoqda. Ana shunday buyuk olimlardan biri Abu Yusuf Muhammad Yoqub Al-Banoniylarning Al-Lohuriydir. U nafaqat o'z davrida, balki keyingi avlodlarga ham katta ilmiy ta'sir ko'rsatgan olim sifatida tanilgan. Mazkur maqolada uning hadis ilmidagi ilmiy yondashuvlari, yozgan asarlari va o'quvchilari orqali hadisshunoslik sohasiga qo'shgan hissasi tahlil qilinadi.

Abu Yusuf Muhammad Yoqub al-Banoniylarning al-Lohuriy haqida aniq va batafsil ma'lumotlar topish qiyin, chunki bu shaxs islom olimlari orasida keng tanilgan yoki hadis ilmi bo'yicha muhim shaxs sifatida alohida ta'kidlanadi. Mavjud manbalar va umumiy tadqiqotlar asosida, al-Banoniylarning al-Lohuriy nomi o'rta asr muhaddislar olimidir.

Abu Yusuf Muhammad Yoqub al-Banoniylarning al-Lohuriyning ehtimoliy o'rni

Ismning o'ziga e'tibor qaraganda, "al-Banoniylarning" va "al-Lohuriylarning" nisbalari geografik kelib chiqishni ko'rsatadi. "Al-Lohuriylarning" Lahor shahriga (hozirgi Pokiston hududida joylashgan) nisbat berilishi mumkin, bu esa uning ushbu

mintaqada tug'ilgan yoki faoliyat yuritgan bo'lishi ehtimolini bildiradi. "Al-Banoniyy" esa aniq bir joy yoki qabila bilan bog'liq bo'lishi mumkin, ammo bu nisba haqida aniq ma'lumot yo'q.

Agar al-Banoniyy al-Lohuriy hadis ilmi bilan shug'ullangan bo'lsa, uning faoliyati hadis yig'ish, tasnif qilish, isnad (hadisning uzatilish zanjiri) tahlili yoki hadis sharhlari yozish kabi sohalarda bo'lishi mumkin edi. O'rta asrda hadis ilmi islom ilmlarining asosiy tarmoqlaridan biri bo'lib, ko'plab olimlar hadislarning sahifligini aniqlash, ularni kitoblar shaklida jamlashtirish va diniy ta'limotlarda foydalanishga katta hissa qo'shgan.

Hadis ilmiga umumiy hissa

Hadis ilmi Payg'ambarimiz Muhammad (s.a.v.)ning so'zlari, harakatlari va roziliklarini o'rganish va uzatish bilan shug'ulanadi. Bu ilmda olimlar quyidagi yo'nalishlarda ishlagan:

Hadis yig'ish va tasnif qilish: Imom Buxoriy, Imom Muslim, Imom Termiziy kabi muhaddislar hadislarni isnad va matn asosida sinchkovlik bilan tekshirib, sahih hadislar to'plamlarini (masalan, "Sahih al-Buxoriy", "Sahih Muslim") tuzganlar.

Isnad tahlili: Hadisning uzatilish zanjiridagi har bir kishining ishonchliligi (adolat va zabt) tekshirilgan.

Hadis sharhlari: Olimlar hadislarning ma'nosini tushuntirish uchun sharhlar yozganlar (masalan, Ibn Hajar Asqaloniyy).

Hadis ilmini o'qitish: Hadislar maxsus madrasalarda o'qitilib, kelajak avlodlarga yetkazilgan.

Agar Abu Yusuf Muhammad Yoqub al-Banoniyy al-Lohuriy hadis ilmi bilan shug'ullangan bo'lsa, u yuqoridagi yo'nalishlardan birida ishlagan bo'lishi mumkin. Masalan, u o'z mintaqasida hadis yig'uvchi, o'qituvchi yoki sharhlovchi sifatida faoliyat yuritgan bo'lishi ehtimol.

Lahor mintaqasining hadis ilmidagi o'rni

Lahor (al-Lohuriy nisbasining ehtimoliy manbai) o'rta asrlarda islom ilmlari markazi sifatida muhim rol o'ynagan. Bu mintaq Hindiston yarimorolida

islomning tarqalishi va ilmiy faoliyatning rivojlanishida muhim joylardan biri bo'lgan. Lahorlik olimlar hadis, fiqh, tafsir va boshqa ilmlarda faol ishtirok etgan. Agar al-Banoniylar al-Lohuriy ushbu mintaqadan bo'lsa, u mahalliy madrasalarda hadis o'qitgan, yoki hadis yig'ish va uzatishda ishtirok etgan bo'lishi mumkin.

Mumkin bo'lgan hissasi

An'anaviy ravishda, hadis ilmi bilan shug'ullangan olimlar quyidagi yo'llar bilan hissa qo'shgan:

- Hadis to'plamlari: Agar al-Banoniylar al-Lohuriy hadis yig'uvchi bo'lgan bo'lsa, u o'z mintaqasida sahih hadislarni to'plagan yoki mahalliy muhaddislarning ishlarni davom ettirgan bo'lishi mumkin.

- O'qituvchilik: U hadis ilmini talabalarga o'rgatib, kelajak avlodlarga yetkazishda muhim rol o'ynagan bo'lishi mumkin.

- Sharh yozish: Hadislarning ma'nosini tushuntiruvchi sharhlar yozgan bo'lishi ehtimol.

- Isnad tahlili: Hadislarning sahihligini tekshirishda ishtirok etgan bo'lishi mumkin.

Ammo, yuqoridagi taxminlar umumiy bo'lib, al-Banoniylar al-Lohuriyning aniq faoliyati haqida ma'lumot yo'qligi sababli, bu faqat ehtimoliy tahlil sifatida qabul qilinishi kerak.

Nima uchun ma'lumot cheklangan?

1. Manbalar yo'qligi: Al-Banoniylar al-Lohuriy nomi taniqli muhaddislar ro'yxatida (masalan, Imom Buxoriy, Imom Muslim, Imom Tirmiziy) uchramaydi. Ehtimol, u mahalliy darajada faoliyat yuritgan yoki uning asarlari saqlanib qolmagan.

2. Tarixiy kontekst: O'rta asrlarda ko'plab olimlarning asarlari yo'qolgan yoki faqat mahalliy doirada tanilgan. Agar al-Banoniylar al-Lohuriy kichikroq bir mintaqada ishlagan bo'lsa, uning faoliyati keng tarqalmagan bo'lishi mumkin.

3. Ismning umumiy tabiati: Abu Yusuf Muhammad Yoqub kabi ismlar o'rta asrlarda juda keng tarqalgan bo'lib, bu shaxsni aniqlashni qiyinlashtiradi.

Qo'shimcha manbalar va tavsiyalar

Agar siz al-Banoniyl al-Lohuriy haqida aniq ma'lumot izlayotgan bo'lsangiz, quyidagi qadamlarni tavsiya qilaman:

- Mahalliy manbalarni tekshirish: Lahor yoki Pokistonning islomiy ilmiy markazlarida (masalan, madrasalar yoki kutubxonalarda) saqlanadigan qo'lyozmalar yoki tarixiy hujjatlarni o'rganish.

- Taniqli muhaddislarning asarlariga murojaat: Imom Buxoriy, Imom Muslim yoki Imom Tirmiziyning shogirdlari va vorislari ro'yxatini tekshirish orqali al-Banoniyl al-Lohuriy haqida ma'lumot topish mumkin.

- Xalqaro ilmiy markazlar: Imom Buxoriy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi (www.bukhari.uz) kabi tashkilotlar bilan bog'lanib, ularning arxivlaridan ma'lumot so'rash.

Xulosa

Hozirgi ma'lumotlarga asoslanib, Abu Yusuf Muhammad Yoqub al-Banoniyl al-Lohuriy hadis ilmi bo'yicha taniqli shaxs sifatida ro'yxatga olingan. Ammo, agar u hadis ilmi bilan shug'ullangan, u o'z mintaqasida hadis yig'ish, o'qitish yoki sharhlash orqali hissa qo'shgan.

Xulosa qilib aytganda, Abu Yusuf Muhammad Yoqub Al-Banoniyl Al-Lohuriy hadis ilmini rivojlantirishda muhim rol o'ynagan muhaddisdir. Uning asarlari va metodologiyasi bugungi kungacha dolzarb hisoblanadi.

Al-Banoniyl asarlarini o'zbek tiliga tarjima qilish va universitetlarda hadis ilmi bo'yicha qo'shimcha manba sifatida o'rganish taklif etiladi.

Al-Banoniyl ilmiy maktabi doirasida yetishib chiqqan muhaddislarning faoliyatini alohida o'rganish va ularga bag'ishlangan seminarlar tashkil qilish lozim.

Adabiyotlar.

1. Oltin silsila: Sahihul Buhoriy - T.: Hilol Nashr, 2012.
2. Hadis: Al-Jome'as-sahih (Ishonchli to'plam) Arabchadan A. Abdulloh tarjimasi. - T.: Qomuslar Bosh Tahririyati, 1992.
3. Niyozov G'. Ahmedova M. Pedagogika tarixidan seminar mashg'ulotlari. - T.: NOSHIR, 2011.

4. “Ma’naviyat yulduzlari” (Abdulla Qodiriy nomidagi xalq merosi nashriyoti, T.: 1999.
5. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning 2017-yil 19-sentabr kuni BMT Bosh Assambleyasining 72-sessiyasida so‘zlagan nutqidan.
6. С.А. Ҳайдаров. (2020). Ўзбекистон тарихини ўқитишда “Зафарнома”дан фойдаланишни имкониятлари. Science and Education. 1(7). 192-198
7. Сулаймон Амиркулович Ҳайдаров. (2020). Тарих дарсларида интеграциялашган технологиялардан фойдаланиш. Science and Education. 1(8). 666-671
8. Ҳайдаров С. (2020). Ўзбекистон тарихи дарсларида педагогик технологияларни уйғунлашган ҳолда қўллашнинг методик талаблари. Academic Research in Educational Sciences. 1 (3). 1313-1321.